КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

ДАВЕДКА ДЛЯ ЖУРЫ
11 клас
Варыянт 2

Заданне 1.

[мы ва́ртыј’а н’аты́м, хто бол’ш саб’э́ нагро́п, а тым – хто бол’ш а д̄аў пал’у́цку л’у́дз’ам]

За кожнае правільна затранскрыбіраванае фанетычнае слова – 0,5 бала.

Заўвага: Гукі могуць перадавацца на пісьме рознымі літарамі або спалучэннямі літар: гук ***й*** можа – ***й, j***; падоўжаныя зычныя – дзвюма літарамі або літарай з рыскай зверху ***[с̄]***; фрыкатыўны гук ***г*** – літарай ***г*** або лацінскай літарай ***ɣ***; афрыкаты ***дз, дз’, дж*** – спалучэннем ***д, з, ж*** і інш.

Заданне 2.

Слова	Магчымае тлумачэнне	Магчымыя адпаведнікі
Стартап	камерцыйны праект, заснаваны на якой-небудзь ідэі, які патрабуе фінансавання для развіцця	пачаткапраект, новаідэя, новапраект і пад.
Хэдлайнер	аўтар загалоўкаў; герой загалоўкаў, вядучы выканаўца	брэндапрадстаўнік, першавыканаўца і пад.
Білборд	рэкламны шчыт; знешняя рэклама ўздоўж трас, вуліц	дарожнашыльда, дарожнашчыт, праезнашчыт і пад.

За кожнае правільнае тлумачэнне значэння – 1 бал, за максімальна дакладны адпаведнік – 1 бал.

Заданне 3.

вантроба	‘замучыць, загубіць нападкамі, ганеннем’	***з’есці з вантробамі***
кот	‘вельмі мала; пра нязначную колькасць каго-, чаго-н.’	***як кот наплакаў***
нос	‘з вялікім апетытам і прагна (есці)’	***аж нос гнецца***
рахунак	‘помсціць каму-н., расквітацца з кім-н.’	***зводзіць рахункі***
рука	‘даходзіць да крайняга здзіўлення, недаўмення; не ведаць, як выйсці з цяжкага становішча’	***разводзіць рукамі***
хамут	‘рашуча не пагаджацца, упарціцца’	***біць у хамут***

За кожны правільны адказ – 1 бал.

Заданне 4.

разьба	***разьбяр***	*рэпрэзентаваць*	***рэпрэзентант***
Коста-Рыка	***костарыканец***	*пляткарыць*	–
стварэнне	–	*алгебра*	***алгебраіст***
Зімбабвэ	***зімбабвіец***	*інтэлект*	–
бег	–	*рэзаць*	***рэзчык / рэзальшчык***

За кожны правільны адказ – 1 бал. За лішняе слова адымаецца 0,5 бала.

Заданне 5.

1	***Назоўнік ніякага роду:*** журы, Нарач, Гобі, прамяні	журы
2	***Прыметнік, які мае нулявы суфікс:*** падталы, чорнабароды, яркі, матчын	чорнабароды
3	***Займеннік, у якога корань складаецца з аднаго гука:*** вамі, табой, яна, нешта	вамі
4	***Складаны лічэбнік:*** абедзве, дваццаты, сямнаццаць, паўтара	абедзве
5	***Дзеяслоў, у якім канчатак 1-й асобы адзіночнага ліку складаецца з аднаго зычнага гука:*** сыпаць, веяць, выдаць, пераядаць	выдаць (выдам)
6	***Дзеепрыслоўе, утворанае ад дзеяслова II спражэння:*** купаючыся, абуўшыся, крычучы, размяркоўваючы	крычучы

За кожны правільны адказ – 1 бал.

Заданне 6.

№ сказа	Прыкладнае тлумачэнне памылкі (пры яе наяўнасці)	Прыкладны варыянт выпраўленага сказа
1	Памылка звязана з афармленнем аднародных членаў сказа. Злучнік ***не толькі…, але і*** звязвае аднародныя члены сказа. Значыць першая частка злучніка (***не толькі…***) павінна стаяць перад першым аднародным членам сказа, а другая частка (***але і…***) – перад другім	Іван Іванавіч Насовіч лічыцца зоркай першай велічыні ў гісторыі ***не толькі*** беларускай філалогіі, ***але і*** этнаграфіі.
2	Няма памылак	–
3	Памылка звязана з афармленнем аднародных членаў сказа з залежнымі словамі. Залежныя словы павінны мець граматычную сувязь з кожным з аднародных выказнікаў	Беларусы ***ганарацца сваімі дзяржаўнымі сімваламі і паважаюць іх***.

4	Памылка звязана з ужываннем ступені параўнання прыметніка. Пры адсутнасці параўнання, а таксама ў тым выпадку, калі яно не падразумяваецца, трэба выкарыстоўваць найвышэйшую ступень параўнання прыметнікаў	Род Вайніловічаў – адзін ***з самых старажытных*** шляхецкіх родаў Беларусі.
5	Памылка звязана з каардынацыяй дзейніка і выказніка: пры дзейніку ***цэнтр*** выказнік павінен мець форму мужчынскага роду. У спалучэнні ***цэнтр “Зубраня”*** назва цэнтра з’яўляецца прыдаткам	Нацыянальны дзіцячы адукацыйна-аздараўленчы ***цэнтр*** “Зубраня” ***расчыніў*** свае дзверы ў 1969 годзе.
6	Памылка звязана з афармленнем дзеепрыметнікавага звароту. Дзеепрыметнікавы зварот не разрываецца	Па выніках ***праведзенага крытыкамі*** апытання, найлепшай беларускай кінастужкай лічыцца мастацкі фільм рэжысёра Віктара Турава “Я родам з дзяцінства”. АБО Па выніках апытання, ***праведзенага крытыкамі***, найлепшай беларускай кінастужкай лічыцца мастацкі фільм рэжысёра Віктара Турава “Я родам з дзяцінства”.

За кожны правільна запоўнены радок (у тым ліку за ўказанне на адсутнасць памылкі) – 1 бал (0,5 бала за выяўленне і 0,5 бала за тлумачэнне памылкі).

Заданне 7.

ПРЫКЛАДНЫ ВАРЫЯНТ ПЕРАКЛАДУ:

Калі пацягнуліся, у больш шырокіх месцах, асаковыя і трысняговыя зараснікі, Асоль зусім была згубіла з вачэй *(поля зроку)* пунсовае *(ярка-чырвонае)* зіхаценне *(блісканне)* ветразяў *(парусоў)*, але, абабегшы *(абегшы)* лукавіну *(выгін, выгіб)* плыні *(цячэння)*, зноў убачыла, як яны паважна і няўхільна плывуць *(сплываюць)* прэч. Раз яна азірнулася, і лясная грамада з яе стракатасцю, якая пераходзіць ад дымных слупоў святла ў лістоце да цёмных расколін дрымучага змроку, глыбока ўразіла дзяўчынку. На імгненне *(момант)* спалохаўшыся *(спужаўшыся)*, яна ўспомніла зноў пра караблік і пабегла з усіх сіл *(усяе сілы)*.

За кожную памылку перакладу (лексічную або граматычную) ад максімальнай колькасці балаў адымаецца 0,5 бала, за кожную памылку ў афармленні (арфаграфічную або пунктуацыйную) – 0,25 бала, але павінна атрымацца не менш за 0 (нуль) балаў.

Заданне 8.

Выбраны раздзел “Я не ўключаю верш у раздзел “Санеты”.

Ацэнка за заданне складаецца з трох кампанентаў: аргументы за неўключэнне верша ў раздзел “Санеты”; вызначэнне раздзела, у які трэба ўключыць верш; аргументы за ўключэнне верша ў раздзел “Актавы”.

Сістэма ацэньвання	Колькасць балаў
Аргументы за неўключэнне верша ў раздзел “Санеты”	
Прыведзены 2 істотныя аргументы (напрыклад, верш складаецца не з 14 радкоў, не мае вызначанай рыфмоўкі (абба абба ввг дгд ці абаб абаб ввг ддг), не мае “замка” і “ключа)	*2*
Прыведзены 1 істотны аргумент	*1*
Істотныя аргументы не прыведзены	*0*
Вызначэнне раздзела, у які трэба ўключыць верш	
Выбраны варыянт “буду ўключаць верш у зборнік у раздзел”, дапісаны раздзел “Актавы”	*1*
Выбраны варыянт “буду ўключаць верш у зборнік у раздзел”, але не вызначаны ці няправільна вызначаны раздзел	*0,5*
Аргументы за ўключэнне верша ў раздзел “Актавы”	
Прыведзены 2 істотныя аргументы (напрыклад, верш складаецца з 8 радкоў, у ім радкі рыфмуюцца асобым чынам: абабабвв).	*2*
Прыведзены 1 істотны аргумент	*1*
Істотныя аргументы не прыведзены	*0*

Заданне 9.

А	2	Кузьма Чорны
Б	5	Васіль Быкаў
В	3	Уладзімір Караткевіч
Г	1	Іван Шамякін
Д	7	Янка Брыль
Е	4	Ядвігін Ш.

За кожнае правільнае суаднясенне – 0,5 бала, за кожнае правільнае вызначэнне аўтара – 0,5 бала.

Заданне 10.

Ацэнка за заданне складаецца з чатырох кампанентаў: правільнасці вызначэння аўтара і назвы твора; правільнасці вызначэння ілюстрацый; ацэнкі прэамбулы; ацэнкі загалоўка прэамбулы.

Максімальная колькасць балаў па кампанентах:

Кампанент	Максімальная колькасць балаў
Правільнасць вызначэння аўтара і назвы твора	*1*
Правільнасць вызначэння ілюстрацый	*1*
Ацэнка прэамбулы	*4*
Ацэнка загалоўка прэамбулы	*1*

За правільнае вызначэнне аўтара (Іван Дамінікавіч Луцэвіч (Янка Купала) – 0,5 бала, назвы твора (“Магіла льва”) – 0,5 бала.

За кожную правільна вызначаную ілюстрацыю (№ 2,5) – 0,5 бала.

Ацэнка прэамбулы і загалоўка:

за кожны правільна вызначаны эпізод (№ 2 – Наталька ідзе за баярынам (“Яна ішла за ім, як цень”), № 5 – забойства Машэкі) – 0,5 бала;

за наяўнасць ацэнкі перадачы ў дзвюх ілюстрацыях аўтарскай задумы – 1 бал;

за аргументацыю сваёй ацэнкі – 1 бал;

за колькасць слоў у прэамбуле да 150 – 1 бал

За наяўнасць крэатыўнага загалоўка – 1 бал.